مقاله

آینه

از آینه‌کاری دیروز تا طراحی داخلی امروز

سیده منصوره رحیم‌آبادی
کارشناس ارشد پژوهش هنر

مقدمه

در ادبیات فارسی و عرفان ایرانی، از آینه به دلیل آنکه انعکاس‌دهندهٔ زیبایی‌های خلقت خداست، بارها و بارها به عنوان تجلیگاه زیبایی‌های آفرینش یاد شده است.

خیلی پیش از شناخت فلز و ساختن آینه‌های فلزی، آدمی از آب به عنوان آینه استفاده می‌کرد. در سده‌های پیش از میلاد نیز ایرانیان فلز را می‌شناختند. آن‌ها سطوح فلزی را صیقل می‌دادند و از آن‌ها به عنوان آینه استفاده می‌کردند. بهره‌گیری از نقرهٔ ناب، آهن، پولاد و افزودن نقره به فلزی که آینه از آن ساخته می‌شد، پیشرفت درخور توجهی در آینه‌سازی پدید آورد. روش جدید آینه‌سازی، یعنی ته نشست دادن قشری شفاف از نقره را «یوستوس فون لیبک» در سال ۱۸۳۵ میلادی برابر با ۱۲۵۱ هجری در آلمان ابداع کرد. از نیمهٔ اول سدهٔ ده هجری، بازرگانان ایتالیایی و به‌ویژه ونیزی‌ها آینه‌های ساخت ونیز را به ایران آوردند و این آینه‌ها به سرعت جای آینه‌های فلزی را گرفتند. تا این زمان در ایران ساخت آینه هنوز به شیوهٔ کهن (آینه‌های فلزی) رواج داشت. به همین سبب تا دورهٔ صفویه در اصفهان بازار آینه سازها برپا بود.

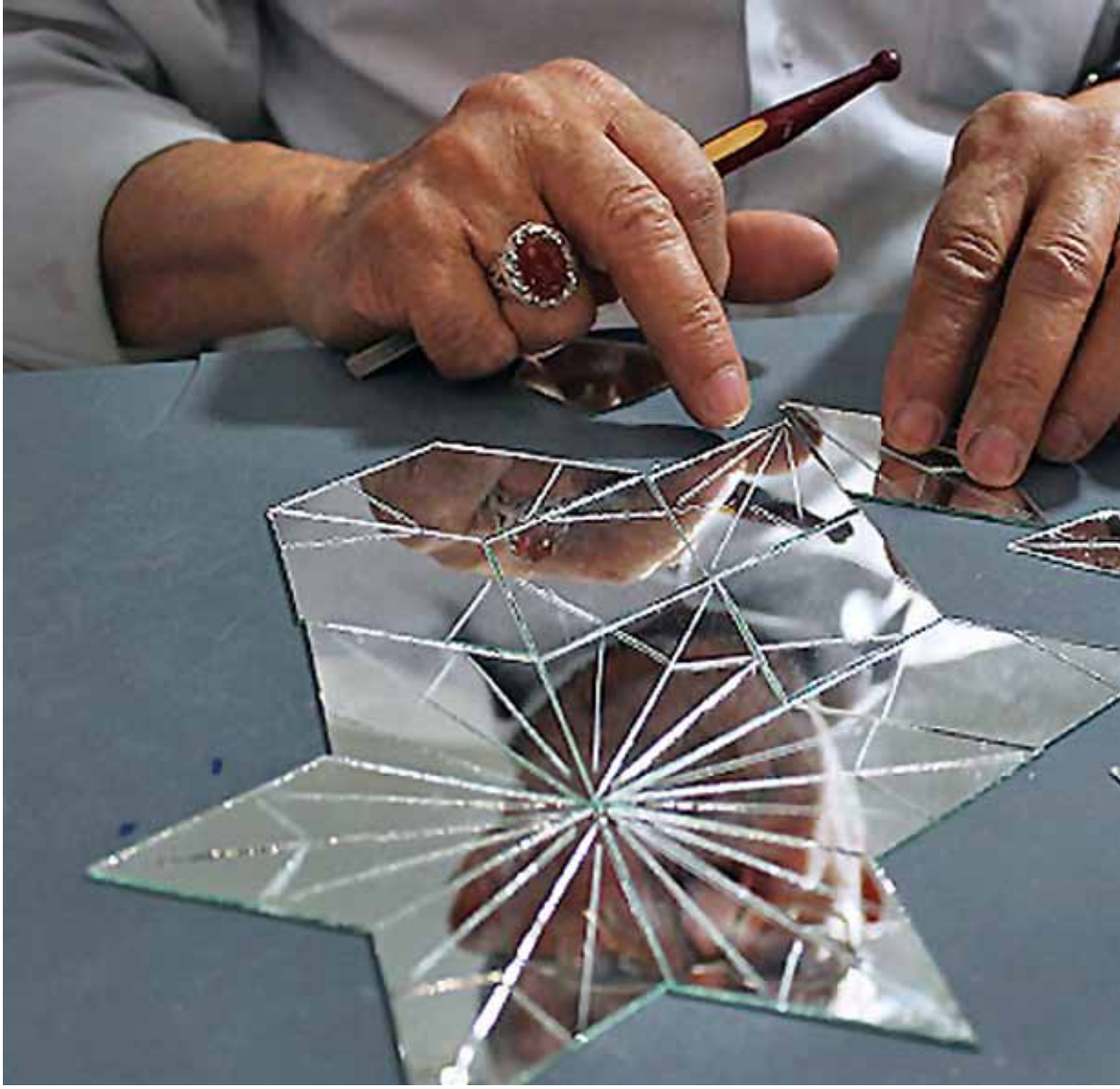

در همیـــن دوره اســـت کـــه شـــاهد هنرنمایـــی خلاقانهٔ هنرمنـــدان در عرصهٔ تزییـــن بنا، به‌ویـــژه فضاهای مقدس و روحانی، با اســـتفاده از قطعات خُرد آینه هســـتیم. گویی شمایل نورانی ائمهٔ اطهار(ع) از هر وجه و برش آینه احساس می‌شود.

از آن زمان تاکنون آینه‌ها، هم‌نشین لحظه‌های بی‌شماری از زندگی ما شده‌اند و باورها، معماری، آداب و رسوم، ادبیات، عرفان و هنر ما هر کدام به شکلی از آینه متأثر گشته است.

شاید این نکته نشان از فطری بودن تمایل به خودآگاهی و ادراک در آدمی دارد.

امروزه در رشـــتهٔ طراحی داخلی، آینـــه به عنوان ماده‌ای الهام‌بخش، مورد علاقهٔ بســـیاری از هنرمندان اســـت. شاید از منظری، آینه به عنوان بازتاب‌دهندهٔ تصویر، نقش سنتی خویش را در میان خواص و عوام به یک شکل بازی می‌کند لیکن به عنوان ماده‌ای اثرپذیر و اثرگذار، ظرفیت تبدیل‌شدن به هر نوع نمود تصویری و تجســـمی را در فضاهای گوناگون دارد و همین ویژگی، جایگاه آن را در میان قشـــر مردمی و خاص متفاوت می‌سازد.

آب و آینه همواره نزد ایرانیان نماد پاکی، روشنایی، بخت، راستگویی و صفا شمرده شده است و شاید به‌کار گرفتن آینه بـــه عنوان یکی از آرایه‌های بنا با این امر بی‌ارتباط نباشـــد. در ادبیات غنی فارسی اشعار بسیاری سروده شده‌اند که در آن‌ها آینه به مثابه نماد نور، روشـــنایی، صداقت، شـــناخت خود، زیبایی و... به‌کار گرفته شده است.

بهره‌گیـــری از قطعه‌های آینه و آینـــه‌کاری، به‌صورتی‌که اکنون مشاهده می‌گردد، خاستگاه و ریشه‌ای اقتصادی دارد.

آینه‌هـــای شیشـــه‌ای کـــه از ســـدهٔ ۱۰ق/ ۱۶م به عنوان یکـــی از اقلام وارداتی از اروپا، به ویژه از ونیز به ایران آورده می‌شـــد، به هنگام حمل‌ونقل در راه می‌شکست. هنرمندان ایرانی برای بهره‌گیری از این قطعه‌های شکسته، به ابتکاری دســـت زدنـــد و از آن‌ها در آینه‌کاری اســـتفاده کردند. بیت زیر از کشـــمیری (از شعرای ســـدهٔ ۱۱ق/ ۱۷م) گویای این حقیقت است:

هر پارهٔ دلم چمنی از نگاه اوست
آیینه چون شکسته شد آیینه‌خانه است

در ســـدهٔ ۱۳ق/ ۱۹م کـــه آینـــه‌کاری رواج و رونق و ظرافت و دقت بیشتری یافت، جام‌های نازک آینهٔ ویژهٔ آینه‌کاری در آلمان ساخته و به ایران فرستاده می‌شد. (دالمانی، ۱۳۵۵: صفحه ۴۲) ایـــن جام‌ها را آینه‌کاران ایرانی می‌توانســـتند به آســـانی به اشکال هندسی دلخواه ببُرند و به‌کار برند.

در آغـــاز، آینه‌کاری به صورت نصب جام‌های یکپارچه بر بدنهٔ بنا معمول بود. جابری انصـــاری در کتاب «تاریخ اصفهان و ری»

دارالسرور، آستان قدس رضوی

به این نکته اشاره می‌کند:«در چهل ستون اصفهان بر دیوار سر حوض، آینه‌ای بزرگ و شفاف نصب کرده بودند که «آینهٔ چهل ستون‌نما» یا «جهان‌نما» نامیده می‌شد و بزرگی و روشنی آن بدان حد بود که تصویر مردمی که از «در عرابهٔ» چهل ستون (با فاصلهٔ حدود ۱۸۰ متر از بنا) وارد می‌شدند، در آینه دیده می‌شد.» سپس، قطعه‌های آینه به‌تدریج کوچک‌تر شدند تا آنکه در پایان سدهٔ ۱۳ق/۱۹م قطعه‌های کوچک آینه به شکل مثلث، لوزی، شش گوش و مشابه آن درآمدند و هنرمندان آن‌ها را به صورت الماس تراش به‌کار بردند. گذشته از این‌ها، آینه‌کاران ایرانی از شیشه‌های محدب، که آن‌ها را به صورت آینه درمی‌آورند، نیز استفاده می‌کردند.

آینه‌کاری

آینه‌کاری، هنر ایجاد اشکال منظم در طرح‌ها و نقش‌های متنوع، با قطعات کوچک و بزرگ آینه، به منظور تزیین سطوح داخلی بناست. حاصل هنر آینه‌کاری، ایجاد فضایی درخشان و پر تلألو است که از بازتاب پی‌درپی نور در قطعات بی‌شمار آینه پدید می‌آید. بنابر مدارک موجود، گویا برای نخستین بار آینه در تزیین بنای دیوان خانهٔ شاه تهماسب صفوی (۹۸۴-۹۳۰ق./ ۱۵۷۶-۱۵۲۴م.) در قزوین به‌کار رفته است. خواجه زین‌العابدین علی عبدی بیک نویدی شیرازی (۹۸۸-۹۲۱ق/۱۵۸۰-۱۵۱۵م) در کتاب دوحة الازهار (ص ۹۷)، که تاریخ تألیف آن پیش از ۹۵۵ق/ ۱۵۴۸م است، در وصف دیوان‌خانهٔ قزوین بیت زیر را سروده و در آن به نصب آینه در ایوان بنا اشاره کرده است.

به هر ایوان که آید در مقابل
شود آیینهٔ بختش مقابل

با آگاهی از اینکه ساختمان دیوان‌خانهٔ قزوین در ۹۵۱ق/ ۱۵۲۴م آغاز شده و در ۹۶۵ق/ ۱۵۵۸م پایان یافته است، می‌توان نتیجه گرفت که پیشینهٔ کاربرد آینه در بنا، دست‌کم به نیمهٔ سدهٔ ۱۰ق/ ۱۶م می‌رسد. کاربرد آینه در بنا که در قزوین آغاز شد، پس از انتقال پایتخت از قزوین به اصفهان (۱۰۰۷ق/ ۱۵۹۸م)، در این شهر و دیگر

شـهرهای ایران چون اشرف (بهشـهر) گسترش یافت و در تزیین بسـیاری از کاخ‌های دورهٔ صفوی، که شمار آن‌ها به نوشـتهٔ شـاردن تنها در اصفهان به ۱۳۷ دستگاه می‌رسید (شـاردن، ۱۳۴۹: ۹۶)، از ایـن هنـر بهره گرفته شـد. در ایـن میان، کاخ معروف به «آینه خانه» که به سـبب به‌کار بردن آینهٔ بسـیار در تزیین آن بدین نام شـهرت یافته بود، جایگاهی ویژه داشـت. «آینه خانه» در زمان پادشاهی شاه صفی (۱۰۵۲-۱۰۳۸ق/ ۱۶۴۲-۱۶۲۹م) در کنار زاینده‌رود سـاخته شـد. سـقف و تالار و ایوان و دیوارهای این بنا، با آینه‌هایـی یک‌پارچه به درازای ۱/۵ تا ۲ متر و پهنای کمتر از یک متر آراسـته شـده بود و بازتاب تصویر زاینده رود و بیشـه‌های ساحل شـمالی آن در آینه‌ها منظره‌ای جالب و دلپذیر پدید می‌آورد. میرزا مظفر ترکه، که از منشیان دربار شاه عباس دوم بود، در وصف این بنا شعری سروده و آن را «پا تا سر آینه» وصف کرده است.

آینه‌کاری در خانه‌های برخی دولت‌مردان روزگار صفوی نیز به‌کار گرفته می‌شد (الئاریوس، ۱۳۶۳: ۲۲۱).

در ساختمان چهل ستون نیز که از بناهای دورهٔ شاه عباس دوم (۱۰۷۸- ۱۰۵۲ق/ ۱۶۶۷-۱۶۴۲م) است، از آینه‌کاری در تزیین بنا استفادهٔ گسترده شده است. افزون بر آینه‌های قدی یا بدن‌نما، شیشه‌های لوزی شکل رنگارنگ و قطعه‌های کوچک آینه برای آراسـتن سـقف و بدنهٔ ایوان و تالار بـه کار رفته و ستون‌های هجده‌گانهٔ ایوان از آینه و شیشه‌های رنگین پوشیده بوده اسـت. کارری، جهانگرد ایتالیایی که سفرنامهٔ خود را در ۱۱۰۵ق/ ۱۶۴۹م نوشـته، در شرح بازدید از خانه و کاخ میرزا طاهر، فرمانروای آذربایجان در تبریز، از اتاق آینه‌کاری بنا سخن می‌گوید و می‌نویسد: «نه تنها دیوارها بلکه رو بخاری این اتاق با قطعات درخشـان آینه تزیین شـده است؛ به‌طوری که «در زیر اشعهٔ آفتاب صحنهٔ جالب و خیره‌کننده‌ای ایجاد می‌کند» (کارری، ۱۳۴۸: ۳۴). از سـقوط اصفهان در ۱۱۳۵ق/ ۱۷۲۳م تا پایان سدهٔ ۱۲ق/ ۱۸م به‌جز بنای کاخ وکیل در شیراز، بنای آینه‌کاری شـدهٔ دیگری نمی‌شناسیم. این بنا نیز در ۱۲۰۹ق/ ۱۷۹۴م به فرمان آقا محمدخان قاجار ویران گردید و آثار قابل حمـل آن، از جمله آینه‌های بزرگ و دو سـتون سـنگی یک پارچه و درهای خاتم، برای توسـعه و بازسازی ایوان دارالامارهٔ تهران، که بعدها به ایوان تخت مرمر مشـهور شد، به این شهر انتقال یافت.

در طول سـدهٔ ۱۳ق/ ۱۹م آینه‌کاری به‌تدریج رونقی روز افـزون گرفـت و در دهه‌های پایانی این سـده به اوج خود رسـید. در این دوره آثاری چون تالار آینهٔ کاخ گلسـتان و تالارها و اتاق‌های شمس‌العماره، که از نظر زیبایی و ظرافت در آینه‌کاری کم ماندند، پدید آمدند.

در آغاز سـدهٔ ۱۴ق/ پایان سدهٔ ۱۹م، هنرمندان آینه‌کار دو اثر کم نظیر پدید آوردند که یکی آینه‌کاری دارالسـیادهٔ آسـتان قدس رضوی (مؤتمـن: ۱۱۸) و دیگری ایوان آینهٔ صحن جدید آستانهٔ حضرت معصومه(ع) در قم بود (فیضی قمـی، ۱۳۵۰: ۵۱۶/۱). آینـه‌کاری ایـن ایـوان در سـال ۱۳۴۵ش تجدیـد شـد. نمونهٔ تکامل یافتهٔ ایـن هنر را در آینه‌کاری کاخ‌های شهوند در سعدآباد شمیران (۱۳۰۶ش) و مرمر در تهران (۱۳۱۵ش) می‌توان مشاهده کرد.

در دهه‌هـای پایانی همین سـده، آینـه‌کاری به‌گونه‌ای محسوس از محدودهٔ اماکن مقدس و کاخ‌ها بیرون آمد و به صورتی گسترده حتی در بعضی خانه‌های مسکونی و مراکز عمومی چون، تئاترها، رستوران‌ها، مهمانخانه‌ها، فروشگاه‌ها و آرامگاه‌های خصوصی و جز آن به کار گرفته شد .

رایج‌ترین طرح‌ها در آینه‌کاری، طرح مشـهور به «گره» اسـت کـه از نظر گوناگونی اشـکال و تنـوع کاربرد آن در رشـته‌های مختلف هنر ایـران، در نوع خـود مانند ندارد. طرح‌های دیگری چـون قاب‌بندی به شـیوه‌های گوناگون یا ترکیـب و تلفیقی از آن‌ها (به‌ویژه در آینه‌کاری سـقف) شمسـه، ترنـج، لچـک، قطارسـازی، اسـلیمی، مقرنس و نیم‌کره‌های گود، که به کاسـه مشـهورند، متـداول بوده و

اکنون نیز معمول است.

در مـواردی که در آینه‌کاری قطعه‌های بزرگ آینه به‌کار می‌رفت، معمولاً سـطح کار را رنگ سـفید نقاشی می‌زدند و طرح‌هـای متنـوع بـر آن پدیـد می‌آوردنـد. کهن‌ترین آینه‌کاری از این نـوع در کاخ جونقون بختیاری به‌کار رفته و رنه دالمانی تصاویری از آن را در کتاب خود، سـفرنامهٔ از خراسان تا بختیاری، آورده است.

آینه‌کاری که گاهی همراه با گچ‌بری به‌کار می‌رفته است، در حقیقت آمیزه‌ای از هر دو هنر به‌شمار می‌آید.

در سال‌های اخیر نوعی آینه‌کاری با شیشه‌های رنگارنگ، کـه طرح آن بیشـتر گل و بوته، ترنـج و نیم‌ترنج و جز آن اسـت، متداول شده که برخلاف شیوهٔ سـنتی، که قطعات آینه همگی هندسی و گوشه‌دارند، آینه و شیشه‌های رنگین در آن به‌شـکل منحنـی و گـرد یا بادامی و جـز آن بریده می‌شوند و به‌کار می‌روند. این شیوهٔ آینه‌کاری توأم با شیشه را «یاقوتی» می‌خوانند. در این شیوه معمولاً قطعات آینه را بر زمینهٔ شیشه‌ای می‌چسبانند.

مراحل مختلف آینه‌کاری بدین‌گونه است که نخست طرح به وسـیلهٔ رسام (که گاهی معمار بنا یا خود آینه کار است) تهیه می‌شـود. در طرح‌های پیچیده، کاغذ طرح را سـوزنی می‌کنند و سـطح کار را گرده می‌زنند و سپس آینه‌کاری را از روی گرده انجام می‌دهند. در مواردی که آینه‌کاری دارای نقوش یا خطوط برجسته و یا فرورفته است، زمینهٔ کار قبلاً به وسـیلهٔ گچ بر مطابق طرح آماده می‌شـود. سپس آینه‌بُر قطعات آینه را در ابعاد و اشکال مورد نیاز با الگوهای مقوایی (که امروزه به الگوهای پلاستیکی تبدیل شده است) می‌برد و آماده می‌کند. آنگاه آینه چسبان با خمیری که آمیزه‌ای از گچ و سریش است، قطعات آینه را مطابق طرح بر سطح کار می‌چسـباند و نقوش دلخواه را پدید می‌آورد. در پایان، آینه پاک‌کن سطح کار را پاکیزه می‌کند و جلا می‌دهد.

آینه‌کاری را باید آخرین ابتکار هنرمندان ایرانی در این گروه هنرهای زیبا دانسـت که در معماری داخلی و تزیین درون‌نما به‌کار گرفته شده است. اجراکنندگان این شاخه از هنر، که به دقت، ظرافت و حوصلهٔ بسـیار در کار نیازمند اسـت، از زمان پیدایش تاکنون همواره هنرمندان ایرانی بوده‌اند.

■ ■ ■

کاربرد هنر آینه‌کاری در سده‌های اخیر از مرز جغرافیایی ایران گذشـته و به سـبب زیبایی و جاذبهٔ بسـیار، در دیگر کشورهای مسـلمان، به‌ویژه کشورهای همسایهٔ ایران چون عراق، عربستان و امیرنشین‌های خلیج‌فارس گسترش یافته اسـت. یکی از بهترین نمونه‌های آن، آینه‌کاری حرم مطهر امیرالمؤمنین(ع) در نجف اشرف است که در نوع خود مانند ندارد.

شـهرهای مختلـف ایران همـواره خاسـتگاه هنرمندان آینه‌کار بوده‌اند اما در این میان آینه‌کاران اصفهان، شیراز و تهران از شهرت بیشتری برخوردارند.

■ ■ ■

استفاده از شیشه، آینه، گچ‌کاری و هنرهای ظریف دیگر در تزیین و آرایه‌بندی فضا، تمام ملاحظات زیبایی‌شناسی، اقلیمی و حتی شرعی را نیز شامل می‌شده است. برای مثال، شکل‌گیری آینه‌کاری به عوامل زیر بستگی داشته است.

۱. نیاز به روشـنایی موجب شـد تا از آینـه برای تزیین اسـتفاده شود؛ با وجود آینه با حداقل نور می‌توان روشنایی زیادی ایجاد کرد.

۲. چون طبق دسـتورات دینی هنگام عبادت نباید چهرهٔ خود را در آینه دید، آینه‌ها به حال شکسته قرار گرفتند؛ به طـوری که حتی اگر در مقابل آن‌ها قرار بگیرید، نمی‌توانید چهرهٔ خود را ببینید.

۳. علاقه به تزیین زیارتگاه‌ها موجب به‌کارگیری آینه شد.

۴. چون در اسلام به‌کارگیری تصاویر موجودات زنده، اعم از انسان و حیوان در محل عبادت و از جمله مقابل نماز گزار مجاز نیست، تزیین با آینه کاری رواج پیدا کرد.

آینـه‌کاری نه فقـط در اماکن متبرکه و خانه‌های قشـر خاص، بلکه در سـقاخانه‌ها نیز به چشـم می‌خورد. شـاید تلألؤ و درخشندگی قطعات آینه در فضای کوچک سقاخانه تقدس و معنویت را با نوشیدن آب همراه می‌کند. در خیابان ظهیرالاسـلام تهران نمونهٔ قدیمی این‌گونه سـقاخانه‌ها را می‌توان دید.

آینه‌ها در طراحی داخلی امروزی

در صورت وجود آینه‌های بزرگ، ادامه یافتن پرسـپکتیو به صورت مجـازی مکان‌ها را بزرگ جلوه می‌دهد. از این‌رو در بعضی مکان‌ها در امتداد راهروها یا حتی در سـقف‌های داخلی از آینه استفاده می‌شود.

به‌تدریج با اهمیت یافتن آینه به عنوان یک رکن اساسی، ظهـور نقوش و فرم‌هـا و قاب‌های شـکل‌دار رونق یافت و براسـاس فرم‌های بـه‌کار رفته در معماری یا حتی وسـایل خانه، سبک آینه‌های تزیینی شکل گرفت.

امـروزه طراحـان و دکورسـازان بـا شـناخت خواص فیزیکـی و مفاهیم نور در اسـتفاده از آینه‌هـا با مهارت خاصـی از فضاهای معماری بهره می‌گیرند تا با ایجاد نور و پرسـپکتیو مناسـب، به فضاهای خانگی جلوهٔ بیشتری دهند.

بـرای انتخاب بهترین آینه بـرای فضاهایی مثل ورودی، نشیمن، مهمان‌خانه، ناهارخوری و راهروها نکته‌های مهمی وجود دارد که طراح آن‌ها را در نظر می‌گیرد؛ از جمله:

- لزوم استفاده از آیینه
- فرم و سبک
- ابعاد و مکان قرارگیری
- نحوه به کارگیری.

البته هر کـدام از این نکات می‌توانـد جنبهٔ خصوصی و رابطهٔ مطابق با سـلیقهٔ فرد (سـفارش دهنده) داشته باشد؛ زیرا اشخاص فضای درونی محل زندگی‌شان را بنا به سلیقه و علایق خود چیدمان می‌کنند نه بنا به سلیقهٔ دیگران.

طراحی داخلی خانهٔ اشـخاص نمایانگر شخصیت درونی آنان اسـت که می‌توان در نگاه اول آن‌را مشـاهده و بررسی کـرد. در طراحی داخلی گاهی نـو و مدرن بودن اثر مهم‌تر از سـایر نکات به نظر می‌رسـد. گاه طراح خود باید آینه‌ای خـاص را برای یک فضای خاص تولید کند؛ حتی به قیمتی بیشتر از حد معمول.

در تصویـر صفحه ۴۳ نوعی آینهٔ جدید را که در طراحی داخلی به‌کار رفته است، می‌بینید.

۸۳۰ تکه چوب کوچک در کنار هم گذاشته می‌شود. هر تکه چوب با یک موتور کوچک کنترل می‌شود.

یـک دوربین مخفی تصویر شـیء جلوی آینه را به رایانه انتقـال می‌دهـد و رایانه با تغییر وضعیـت تکه‌های چوب، تصویر موردنظر را تولید می‌کند!

از قدیم آینه‌ها دارای طرح و فرم بوده‌اند. با استفاده از این تاریخچه همراه با دانش امروزی، می‌شود شاخه‌ای به عنوان طراحی آینه را وارد عرصهٔ هنرهای دستی کرد.

ویژگی‌های یک طراح آینه چه می‌تواند باشد؟

- واقف بودن به اصول و فرم فضا
- شناخت نور در فضا
- شناخت اصول حرکت و طرح اجسام در فضا
- آشنایی با دانش گرافیک
- شناخت نقوش سنتی و تزیینی
- آشنایی با روان‌شناسی رنگ
- شناخت مواد و کار با آن‌ها

خلاقیت در به‌کارگیری سنگ‌ها، نگین‌ها، گل، سفال، سرامیک، پوسته‌های سخت مثل مروارید و صدف، تکنیک برش فلز، چوب، آینه، شیشه و هر آنچه مربوط به عمل ساخت باشد.

خصوصیات طرح آینه

- سبک و شیوهٔ به‌کار رفته در ساخت
- نوع کاربرد آینه
- ساکن یا متحرک بودن آن و هماهنگی طرح با محیط درونی.

در گذشته تمام دانش به‌کار رفته در قاب آینه‌ها معمولاً در یک نفر جمع نمی‌شد. نقاشان، نجاران، معرق‌کاران، مینیاتوریست‌ها (نگارگران) و سایر صنعتگران دست در دست هم، کاری را به اتمام می‌رساندند و اثری بی‌بدیل را به‌وجود می‌آوردند که باعث برانگیختن غرور ملی می‌شد.

گاه به دلیل تقاضای بالا، هنرمندان مجبور به تکرار طرح‌های خود می‌شدند و بدین‌ترتیب، بعضی از کارها تنها به دلیل منحصربه فرد نبودن، جزء گروه کارهای صنعتی به‌شمار می‌رفت.

متناسب با معماری و چیدمان امروز و نیز با توجه به تغییر سلیقه‌ها و مطابق با پسند جهان مدرن، برای مدت کوتاهی از آینه‌های بدون قاب به عنوان اشیای تزیینی بهره گرفته شد. اما به زودی کمبود یک عنصر تکمیل‌کننده در کنار آینه‌ها احساس شد و بار دیگر قاب آینه به فرم‌های امروزی شکل گرفت. هنوز در ساخت قاب‌های آینه از نگارگری و هنرهای تزیینی دیگر نظیر معرق به عنوان شاخص سبک سنتی استفاده می‌شود اما با گذر زمان، هنرهای مدرن به شکلی دیگر این هنر را ترسیم کرده‌اند.

با گسترش علم و شناخت مواد و بهره‌گیری از فرم‌های تجریدی، قاب‌های آینه تنوع بی‌بدیلی پیدا کردند و متناسب با سبک و سیاق‌های متنوع معماری و شیوه‌های متفاوت چیدمان منزل، چهرهٔ آن‌ها تغییر یافت.

توجه طراحان معماری داخلی و سایر هنرمندان، منجر به پدید آمدن قواعدی خاص در زمینهٔ طبقه‌بندی و زیبایی‌شناسی در طراحی آینه براساس فرم‌های سنتی، کلاسیک و مدرن شد.

اما عرصهٔ هنر و زیبایی همواره برای پویش‌های

نویـن، جای بسـیار دارد. بـا کمی جسـت‌وجو در میان اقوام ایرانی، از آداب و رسـوم آن‌ها گرفته تا پوشـاک و پای افزارهایشـان، می‌بینیم که آینـه جای خاصی دارد. قطعاً اصالت قائل شـدن برای نور، درخشندگی، گشایش و صفـای باطن اسـت که آینـه را این چنین هم‌نشـین لحظه‌های خاطره‌انگیـز مردم و آذین‌بند اماکن مقدس و روحانی کرده است. توجه به شأن و معنویت هنر آینه‌کاری و تلفیق آن با دانش امروزی، ضمن تعالی بخشیدن به خود هنرمند، سـهم والایی در استعلای هویت ایرانی-اسلامی ما خواهد داشت.

...به یاد بیاوریم لحظه‌های خوش کودکی را همراه با پدر و مـادر، آن زمـان که در فضای مقدس حـرم امام رضا(ع) متحیر و مسـحور آینه‌کاری‌ها و لرزش ظریف انوار رنگارنگ چلچراغ‌هـای سـبز و قرمز و طلایی می‌شـدیم. به‌راسـتی این هنر زیبا و جاوید و برازنده، نقش عشـق هنرمند اسـت برآستان جانان؛ دست مریزاد.

منابع

۱. جولیـان، رابی؛ **گرایش بـه غرب در هنر قاجار**، گـردآوری: ناصر خلیلی، مترجم: پیام بهتاش، تهران، نشر کارنگ. ۱۳۸۲.

۲. هانـس ای، وولف؛ **صنایع دسـتی کهن ایران**، مترجم: سـیروس ابراهیم‌زاده، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۷۲.

۳. الئاریوس، آدام؛ **سفرنامه**؛ مترجم: احمد بهپور، تهران، نشر ابتکار، ۱۳۶۳.

۴. پوپ، آرتور اپهام؛ **سیری در هنر ایران**، مترجم: نجف دریابندری و...، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۵۵.

۵. جابری انصاری، میرزاحسن‌خان؛ **تاریخ اصفهان وری**، اصفهان، نشر اصفهان، ۱۳۲۱.

۶. فیضی‌قمی، عباس؛ **گنجینهٔ آثار قم**، قم، چاپ مهراستوار، ۱۳۵۰.

۷. دالمانی، هانری‌رنه؛ **سـفرنامهٔ از خراسـان تا بختیـاری**، مترجم: فره‌وشی، تهران، نشر تهران. ۱۳۵۵.

۸. شاردن، ژان؛ **سفرنامه**، مترجم: ناشناس، قم، نشر گنجینهٔ آثار قم. ۱۳۴۹.

۹. کارری، جملی؛ **سـفرنامه**، مترجمان: عبـاس نخجوانی و عبدالعلی کارنگ، تبریز، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۴۸.

۱۰. نوید شیرازی، زین‌العابدین امیرعبدی؛ **دوحه‌الازهار**، مسکو، ۱۹۷۴ م.

۱۱. هنرفر، لطف‌اله؛ **گنجینهٔ آثار تاریخی اصفهان**، کتاب‌فروشی ثقفی، ۱۳۴۴.

۱۲. سایت باشگاه معماران جوان

۱۳. مؤتمـن، علی، **راهنما یـا تاریـخ و توصیف دربـار ولایت‌مدار رضوی(ع)**، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۴۸.